דרך המלך — בלק

פרשת בלק

מה אקוב לא קבה אל וכו' כי מראש צורים אראנו וכו' מי מנה עפר יעקב וכו' איתא במדרש רבי תנחומא (פ' קדושים) כך אמר דוד, שמרני כאישון בת עין. א"ל הקב"ה שמור מצוותי וחיה. וכך אמר הקב"ה לישראל, שמרו מצות ק"ש ערבית ושחרית ואני משמר אתכם וכו' עי"ש. מתחילה אמר המדרש שמור מצוותי ואז ישמור ד' אותו, ואח"כ מסיים שמרו ק"ש שחרית וערבית, והאם די בק"ש בלבד בלא שאר המצות ח"ו.

אבל דוד המלך ביקש את ד' שישמרהו כאישון בת עין דוקא. הן אמנם את כל אבריו שומר האיש. אבל הם לפעמים נכנסים בסכנה ורק אחר שמרגיש כאב בהם משתדל להצילם ולרפאותם, ובפרט ברגלים וידים שהאדם הולך ועושה בהם מלאכה, וכמו שמצינו בגמרא (תענית כ"ג) באבא חלקיה שהגביה את בגדיו ואמר זה מעלה ארוכה וזה לא מעלה ארוכה. היינו שהכניס את רגליו לבין הקוצים בתקוה שאח"כ יתרפאו. משא"כ את העין שומר האיש טרם שבא דבר נזק לפניה ומקדים להעצים אותה. וזה שהתפלל דוד המלך ע"ה. הן הוא ית' השומר ישראל, אבל יש שמירה גם אחר שהוכה ח"ו שלא יאבד ולרפאות את הכאב שהוכה, וכמו שמתפללים שומר ישראל שמור שארית ישראל ואל יאבד ישראל לשמור ח"ו מאיבוד, אבל למי יש עתה כח לסבול ח"ו המכות אף אם אינן לאבד ח"ו, רק שמרני כאישון ב"ע קודם המכה שלא אהיה מוכה.

וע"ז השיב ד' שמור מצוותי וחיה. אבל גם השמירה לא תהיה בדרך זו שתחטאו ואח"כ תשובו, לא תמתינו עד שתתלכלכו בחטא ואז תתנקו, רק עוד קודם שבא דבר חטא תשמרו המצוות, וזהו ע"י ק"ש. כי הגמרא (ברכות ה.) אומרת, אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו יעסוק בתורה, נצחו מוטב ואם לאו יקרא ק"ש, נצחו מוטב ואם לאו יזכיר לו יום המיתה. והנה איתא בגמרא סוטה עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה, נמצא שע"י היצה"ר יכולות המצוות להפגם, והתורה עוד עוזרת להנצל מהיצה"ר, וק"ש מועלת עוד יותר. לכן אם רוצים אתם שד' ישמור אתכם כאישון ב"ע שלא תבוא הדאגה, אז שמרו גם את המצות באופן זה שלא יתלכלכו בחטא ח"ו. ושמירה זו תהיה ע"י שתשמרו ק"ש. היינו הכל. גם יעסוק בתורה וגם יקרא ק"ש.

והנה נודע שכל דבר שפועל למעלה תלוי בעבודת האיש למטה, לכן גם תורה שפועלת לבטל את היצה"ר וק"ש שפועלת יותר. בהאיש ובאופן לימודו את התורה ואמירתו ק"ש תלויה. וכל שמירה זו בשמירת העין תלויה. העין אף אם אין לה פחד מדבר מזיק שומרת וסוגרת כפעם בפעם א"ע. לכן האיש שאינו מתייראבכל עת אם ח"ו מושלך הוא מן קדושתו ית' ובטוח הוא שדרכו אשר הוא הולך טוב וישר וכל שעושה צריך הוא לעשות. אז גם כשבא דבר עבירה לידו קשה שיעצום ויסגור א"ע ולא יפול ח"ו. משא"כ האיש שכמו העין תמיד שומר א"ע. תמיד מסתכל בקרבו שמא דרכו אשר הולך בה לא טובה, וכן מעשיו אשר עשה היום ואתמול זאת לא היה צריך לעשות וזה לא היה צריך לדבר, ודואג ע"ז וע"ז. ומקבל ע"ע לשמור א"ע מעתה יותר. אז גם בעת שבא דבר עבירה לפניו נשמר. והרי זה כעין הא שאיתא בר"ח על הפ' עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה שאמר המלאך לאברהם אבינו. שלא מהחטא בלבד ירא, רק גם אחרי שעמד בנסיון ואמר לו המלאך אל תשלח ידך אל הנער עדיין היה מתירא אפשר עוד לא עשה כהוגן, אפשר צריך לעשות בו מום וכו' והיא יראה תמידית לא בשעת החטא בלבד רק שתמיד מתירא מד'.

ואפשר שזה הדבר שאיתא במדרש וירא והנה איל אחר נאחז בסבך וכו' ויעלהו לעולה וכו'. אחר שישראל נאחזין בעונות בכל השנה בא ר"ה ויוה"כ ומכפר להם. דלכאו' א"כ שלכפר על העונות הוא למה הקריב עולה ולא חטאת שהוא על חטא. והעולה אף שג"כ מכפרת מ"מ עיקרה דורון הוא. שלכן החטאת קודמת לעולה כנודע, אבל הכוונה שאחרי שאמר לו המלאך עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ויראתך תמידית לא בשעת החטא בלבד, והיא שמירה לא

רק לנקות א"ע מן החטא רק גם להשמר ממנו, לכן פעל גם לישראל שגם שאחרי שנאחזים בחטא בכל השנה יפעלו בתשובתם לא רק בחי' חטאת לנקות א"ע מחטא בלבד, רק גם כעולה לעלות לד' ודורון שישמרו מחטא.

והנה בהי"ר של הרב ר"א זצוקללה"ה מתפללים: שנוכה לבוא למעלת אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב. הן התשוקה צריכה להיות לכל איש ישראל שיהיה צדיק וקדוש כהאבות, אבל האם עבודתנו שאנו עובדים עבודה היא בשביל לבוא אל מדרגה זו, הרבי ר"א עבד עבודה כזו. אבל אנו הלא עוד עומדים אנו במצב נמוך לעבוד להיות יהודים פשוטים. ואיך נרהיב לומר שנעבוד לבוא אל מעלת האבות הקדושים. אכן אם אל מדת גדלות האבות א"א לנו להגיע. עכ"פ אל בחי' עבודת האבות צריכים לעבוד להגיע. אם את מדת גודל היראה של א"א אין לנו עכ"פ בחי' היראה של א"א, יראה תמידית. צריכים לעבוד שתהיה לנו, אפילו אם לא תהיה גדולה כ"כ כשל אברהם אבינו.

והנה מדתו של אברהם אבינו היתה חסד, אהבה לד', לכן מזה היתה לו יראה כזו. כי מי שיראתו רק מעונש מתירא רק בשעה שבא דבר עבירה לידו, משא"כ כשיש לו אהבה ותשוקה לד' תמיד מתירא שלא יפגום ח"ו באיזה דבר קל בקדושתו, ותמיד משתוקק להתקדש ולהתקרב יותר וכמו שאיתא בספ"ק מזה. מספירת חסד נאצלת ספירת גבורה, כי הכל אחת יראה ואהבה. כי עזה כמות אהבה וכו' רשפיה רשפי אש שלהבת י־ה. האהבה שהיא בלא אש והתעוררות אינה אהבה אמיתית וגם יראה לא תעלה ממנה. רק אם עזה וכו' אהבה רשפיה רשפי אש שלהבת י־ה אז היא אהבה שלימה. לכן על שמירת המצוות כאישון ב"ע אמר ד' שישמרו את ק"ש, היינו המס"נ בק"ש. כי חוץ מזה שהמסי"נ לעצמה גדולה. שמחליט בדעתו ומצייר עצמו שמשליך א"ע באש לשם ד ההתעוררות בעצמה שמתעורר להשליך א"ע מועלת לו לכל עבודתו.

בבית־אהרן איתא, כי ד' אלקיך אש אוכלה הוא, היינו האש של עבודת ישראל בתורה ותפילה והאש אשר מתעוררת באיש ישראל בק"ש, היא עיקר עבודתו. פשוט בגוף רואים כאשר האיש מעורר בקרבו כח. אז בכח הזה יכול לעבוד בידיו וברגליו. וכן לדבר בכח וכו', וכשאינו מעורר כח בקרבו כל מעשיו בהתרפות. יסוד כל העבודה לא המסי"נ שבק"ש בלבד, רק גם האש אשר מעורר בקרבו למסור נפשו, והיא הפועלת יראה תמידית באיש הישראלי להצילו מיצה"ר. נצחו מוטב ואם לאו יקרא ק"ש. ויש בה שמע ישראל וכו'. וברוך שם כמל"ו, יחודא עילאה ויחודא תתאה. כי אף שאש יורדת מהשמים מצוה להביא מן ההדיוט. הן על כל איש נשפע ממרום והיא אש גדולה, מ"מ הראשית והעיקר הוא מה שהאיש יעורר מעצמו בעצמו בעבודתו.

ובגמרא יומא איתא שהארון נגנז בדיר העצים. לענינו מרמז להנ"ל, שהעצים שהיו להדליק את אש ההדיוט אש שלמטה. בהם נגנז ארון הקודש התורה והעבודה, עד שגם בשעת החורבן לא נפל בידי הסט"א ונשאר קיים במקומו. הבחור והאברך שרוצה לקיים א"ע שגם אחרי שיפול אל שערוריית העולם טרדותיו ודאגותיו גם אז תתקיים תורתו ועבודתו, אז יוסיף ויתקן את דיר העצים. ויוסיף אש של מטה. גם כשהוא כבר מוטרד בפרנסה צריך הוא לעשות לו זמנים פנויים שיזכור שלא בא לעולם רק לשם משא ומתן ולאכול וכו' ואל ישכח כי בשנותיו אלו אשר יחי' יכול ח"ו לחבל את כל הנצחיות שלו שח"ו יהיה מושלך נצח מקדושתו ית' אל תוך מערת נחשים וסט"א ח"ו, ויעורר בקרבו אש ואהבה ויראה לד' אבל העיקר צריכים לייסד זאת טרם שמתחיל לרדוף, והארון נגנז בדיר העצים שגם בחורבנו יתקיים כאן.

והנה בלעם קלל בשעה שא־ל זועם, כי א־ל זועם, והסימן הוא בתרנגול כמו שאיתא בגמרא ברכות (דף ז). א־ל [חסד] זועם, לא בשעת החטא, רק עוד מקודם, והסימן הוא בתרנגול שאינו ממתין על הבוקר שעת קימה רק עוד מקדים לקרוא ולהקיץ, וזה הזעם על שאין האיש מקדים את יראתו ושמירתו עוד טרם יבוא חטא לפניו. ואמר בלעם מה אקוב וכו' לא זעם ד', כי מראש צורים אראנו, חוזקם היא מראש מתחילה, טרם יבוא החטא לפניהם, לכן מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל. שגם דברים הנמוכים עבודה להם.